

Middeleeuws Batenburg

In en rondom Wijchen zijn er door de jaren heen talloze vondsten gedaan die ons een kijkje geven in de rijke bewoningsgeschiedenis van dit gebied. Onlangs is er vanwege rioleringswerkzaamheden in Batenburg flink gegraven in de Kerkstraat, Kruisstraat en Stadswal. Dit gebeurde onder archeologische begeleiding van RAAP, waardoor er nu verschillende unieke vondsten in Museum Kasteel Wijchen te zien zijn.

Leisteen (midden 14^e eeuw) en stilus (1375-1400). Bron: RAAP

Een unieke vondst is een veertiende-eeuwse leisteen met daarop een geschreven tekst. Het is een fragment van een gebed aan St. Maarten, de beschermheilige van de soldaten. De tekst is in het Latijn geschreven. Niet iedereen kon in de 14^e eeuw schrijven, laat staan in het Latijn. Deze leisteen moet dus van een bijzonder iemand zijn geweest. Uit dezelfde tijd is een stilus aangetroffen, dit is een schrijfstift waarmee op een houten wastafeltje kon worden geschreven. Met het afgeplatte uiteinde kon de tekst worden uitgewist door de was weer glad te strijken. Aan het eind van de middeleeuwen is de stilus uit het dagelijks leven verdwenen. Het gebruik werd vervangen door de griffel op leisteen en door de opkomst van het papier.

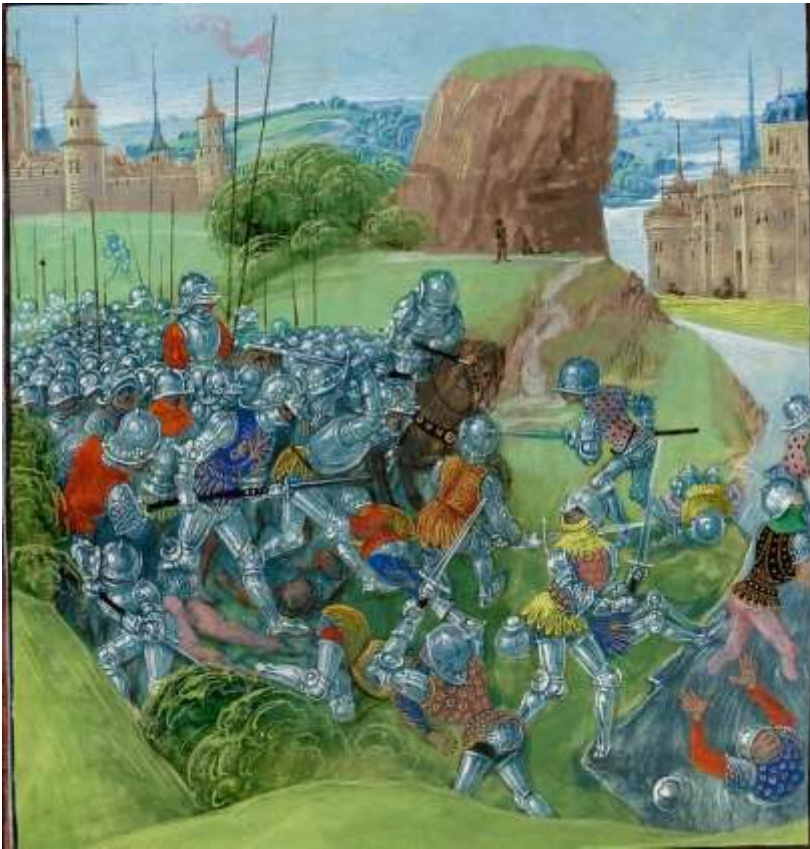
Brigandine pantser, 1570-158., Bron: Philadelphia Museum of Art

Een andere bijzondere vondst is een lamel van een brigandine pantser. Dit is een onderdeel van een middeleeuws harnas (zie afbeelding) waarvan de binnenkant volledig bestaat uit honderden metalen lamellen. Dit type harnas is uitgevonden in Italië in 1340, ter bescherming tegen de steeds beter wordende vuurwapens. Het grote voordeel van de brigandine is dat die naast goede bescherming ook zorgt voor voldoende wendbaarheid, ten opzichte van een harnas dat uit grote stukken metaal bestaat. Bovendien is de brigandine goedkoper om te maken, er konden immers restmaterialen worden gebruikt. Zowel aan de buitenzijde als aan de binnenzijde werd er textiel over de lamellen geplaatst.

Lamel van brigandine pantser, 1350-1400. Bron: RAAP

Ook dicht bij huis werd de brigandine veel gebruikt, zoals te zien is op onderstaande tekening uit de Kronieken van Jean Froissart. We zien hier de Slag bij Niftrik (1388), een gevecht tussen het Brabantse leger en het Gelderse leger onder leiding van Willem I. De Brabanders, rechts afgebeeld in brigandines, worden overweldigend verslagen door de Geldersen, hier te zien in harnassen.

Miniatuur Slag bij Niftrik. Links Gelre, met Nijmegen op de achtergrond, rechts Brabant, met de stad Grave.
Afbeelding: Jean Froissart, Chroniques. BnF, Français 2645, f.326v, PD

Dat er een onderdeel van zo'n pantser gevonden is in Batenburg is dus bijzonder, maar passend bij het beeld dat we hebben van gevechtsskleding in die tijd.

Laatmiddeleeuwse ambachtslieden hadden de plicht om hun stad in tijden van nood te verdedigen en daartoe een eigen wapenuitrusting te bezitten. Vaak kregen ze een stuk van de stadsmuur toegewezen om te beschermen. Tussen 1389 en 1430 is Batenburg versterkt met poorten en torens, gelegen ter plaatse van de Stadswal, de

Justa Vuister, conservator Museum Kasteel Wijchen